

NOWE
WYDANIE
ROZSZERZONE

EGZAMIN

REPETYTORIUM + ARKUSZE

ÓSMOKLASISTY

JĘZYK POLSKI

- lektury
- wypracowania
- gramatyka, ortografia i interpunkcja
- arkusz z odpowiedziami

MATEMATYKA

- tablice matematyczne ze wzorami
- twierdzenia, definicje
- zadania z rozwiązaniami krok po kroku
- arkusze egzaminacyjne

Victor

WYDANIE SPECJALNE nr 1/2023

Cena: 30,00 zł

(w tym 8% VAT)

ISSN 2082-5048

indeks 429678

9 772082 504301

Grupa Cogito

SUPEROKAZJA!

Do wyboru dwie opcje PRENUMERATY

PÓŁROCZNA

80,40 zł*

!!!

ZYSKUJESZ:

- egzemplarze zawsze wcześniej niż w kiosku
- dostawę pod wskazany adres

ROCZNA Z DODATKIEM W SUPERCENIE

177,82 zł**

193,70 zł

RABAT 10%

od prenumeraty

ZYSKUJESZ:

- 10% rabatu od prenumeraty
- wydanie specjalne „Victora” w promocyjnej cenie 18,90 zł
- egzemplarze zawsze wcześniej niż w kiosku

JAK ZAMÓWIĆ?

www.edukram.pl

prenumerata@cogito.com.pl

22 610 11 71, 515 359 321

78 1240 6074 1111 0000 4995 4616

GRUPA COGITO Sp. z o.o.
al. Waszyngtona 146, lokal 302
04-076 Warszawa

W tytule przelewu wpisz swoje dane
oraz tytuł zamawianego czasopisma.

„Egzamin ósmoklasisty. ARKUSZE”
to przykładowe arkusze egzaminacyjne
z języka polskiego i matematyki
z pełnymi rozwiązaniami oraz
wskazówkami, jakich błędów nie
popętniać. Wzbogacone o powtórkę
najważniejszych wiadomości.

SUPERWIADOMOŚĆ!

Teraz również e-wydanie
„Victora” za 8 zł
za numer. Znajdziesz
je na: www.edukram.pl
(zakładka: E-WYDANIA).

*W cenę prenumeraty półrocznej wliczony jest koszt przesyłki 21 zł.

**W cenę prenumeraty rocznej wliczony jest koszt przesyłki 52 zł.

Obie oferty ważne do 19.05.2023 r. lub do wyczerpania zapasów.

SPIS TREŚCI

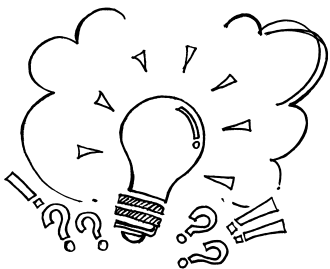
Co cię czeka na egzaminie ósmoklasisty
z języka polskiego?4

Język polski:
LEKTURY dla klas 7 i 8

Charles Dickens, „OPOWIEŚĆ WIGILIJNA”6
Aleksander Fredro, „ZEMSTA”8
Aleksander Kamiński, „KAMIENIE NA SZANIEC”11
Jan Kochanowski, FRASZKI, TRENY14
Adam Mickiewicz, „REDUTA ORDONA”16
Adam Mickiewicz, „ŚWITEZIANKA”18
Adam Mickiewicz, „DZIADY” CZĘŚĆ II.....20
Adam Mickiewicz, „PAN TADEUSZ”22
Adam Mickiewicz, „ŚMIERĆ PUŁKOWNIKA”26
Antoine de Saint-Exupéry, „MAŁY KSIĄŻĘ”27
Henryk Sienkiewicz, „QUO VADIS”30
Henryk Sienkiewicz, „LATARNIK”34
Juliusz Słowacki, „BALLADYNA”37
Ignacy Krasicki, „ŻONA MODNA”40
Adam Mickiewicz, „SONETY KRYMSKIE”42
Stefan Żeromski, „SYZYFOWE PRACE”44
Melchior Wańkowicz, „TĘDY I OWĘDY”47
Sławomir Mrożek, „ARTYSTA”48

Język polski:
WYPRAWOWANIA szkolne i egzaminacyjne

ROZPRAWKA50
OPOWIADANIE56
OGŁOSZENIE60
ZAPROSZENIE.....61
OPIS62
ARTYKUŁ64
PRZEMÓWIENIE67
SPRAWOZDANIE70
RECENZJA.....72
WYWIAD74
LIST PRYWATNY77
LIST OFICJALNY78
CHARAKTERYSTYKA80

Język polski:
ANALIZA I INTERPRETACJA UTWORU

RODZAJE I GATUNKI LITERACKIE82
ŚRODKI STYLISTYCZNE – OD A DO Z.....86

Język polski:
GRAMATYKA, ORTOGRAFIA, INTERPUNKCJA

FONETYKA90
SŁOWOTWÓRSTWO91
FLEKSJA92
SKŁADNIA.....96
ORTOGRAFIA.....99
INTERPUNKCJA101

Język polski:
PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY 103

Co cię czeka na egzaminie ósmoklasisty
z matematyki? 112

Matematyka:
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI

LICZBY 114
UŁAMKI ZWYKŁE I DZIESIĘTNE 114
POTĘGI O PODSTAWACH WYMIERNYCH
ORAZ PIERWIASTKI..... 115
WYRAŻENIA ALGEBRAICZNE..... 115
RÓWNANIA Z JEDNĄ NIEWIADOMĄ 115
PROPORCJONALNOŚĆ PROSTA 115
OBLICZENIA PRAKTYCZNE..... 116
OBLICZENIA PROCENTOWE 116
PROSTE I ODCINKI 117
KĄTY..... 117
FIGURY GEOMETRYCZNE NA PŁASZCZYŹNIE.
WIELOKĄTY..... 118
GEOMETRIA PRZESTRZENNA 122
ELEMENTY STATYSTYKI OPISOWEJ..... 123
RACHUNEK PRAWDOPODOBIENSTWA 123
ROZWIĄZYWANIE ZADAŃ TEKSTOWYCH..... 123

Matematyka:
PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY nr 1 124

Matematyka:
PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY nr 2 132

Co cię czeka na egzaminie ósmoklasisty z języka polskiego?

Długość trwania egzaminu, rodzaje zadań, kryteria oceniania...
– niech nic cię nie zaskoczy!

Jak długo będziesz pisać egzamin?

Standardowo 120 minut (2 godziny zegarowe). W szczególnych przypadkach (np. u dyslektyków) czas może zostać wydłużony do 3 godzin zegarowych maksimum.

Co będziesz pisać?

Będziesz rozwiązywać **test** i pisać **wypracowanie** (na jeden z dwóch tematów). Do wyboru rozprawka i opowiadanie. Dodatkowo temat wypracowania bez nawiązania do konkretnie wymienionej lektury, lecz wskazujący, by odwołać się do dowolnej lektury obowiązkowej.

Co jest na liście lektur obowiązkowych?

Lektura obowiązkowa, do której odwołania będzie wymagał temat wypracowania, to nie jest każda książka, którą omawialiście w szkole!

Do lektur obowiązkowych należą:

1. Charles Dickens, „Opowieść wigilijna”
2. Aleksander Fredro, „Zemsta”
3. Jan Kochanowski, wybór fraszek i trenów, w tym treny VII i VIII
4. Aleksander Kamiński, „Kamienie na szaniec”
5. Adam Mickiewicz, „Reduta Ordona”, „Śmierć Pułkownika”, „Świtezianka”, „Dziady” część II, „Pan Tadeusz” (całość)
6. Antoine de Saint-Exupéry, „Mały Książę”
7. Henryk Sienkiewicz, „Quo vadis”, „Latarnik”
8. Juliusz Słowacki, „Balladyna”
9. wiersze wybranych poetów

Możesz również odwołać się do lektur obowiązkowych wskazanych w podstawie programowej, nieujętych w wymaganiach egzaminacyjnych, tj.:

- wybrane pieśni oraz treny I i V Jana Kochanowskiego
- wybrany utwór z cyklu „Sonety krymskie” Adama Mickiewicza
- Ignacy Krasicki, „Żona modna”
- Sławomir Mrożek, „Artysta”
- Stefan Żeromski, „Syzyfowe prace”
- Melchior Wańkowicz, „Tędy i owędy” (wybrany reportaż)

Uwaga,

powołanie się na lekturę spoza wymienionej listy, jako na lekturę obowiązkową, będzie traktowane jako pisanie nie na temat.

Uwaga,

na arkuszu egzaminacyjnym zostanie umieszczona lista lektur obowiązkowych. Zawsze możesz tam zajrzeć i sprawdzić, czy lektura, na którą chcesz się powołać, jest na liście.

Za co będziesz oceniany w wypracowaniu?

Uwaga, zapoznaj się koniecznie z tymi informacjami. Dzięki nim możesz uzyskać więcej punktów za wypracowanie.

W wypowiedzi pisemnej będziesz oceniany za:

- realizację tematu wypowiedzi (zgodność formy – jeśli masz napisać opowiadanie, to nie możesz wybrać np. formy artykułu, masz pisać na temat),
- poprawność rzeczową, znajomość lektury i ogólne kompetencje literackie i kulturowe (nie możesz np. pomylić bohaterów),
- kompozycję (trójdzielna budowa – wstęp, rozwinięcie, zakończenie, zaakcentowana akapitami),
- język (nie możesz robić błędów składniowych czy używać wyrazów w niewłaściwych znaczeniach, mieszać związków frazeologicznych, powinieneś unikać zbędnych powtórzeń, warto też zadbać o bogactwo języka, stosowanie bogatego słownictwa i nieograniczanie się do zdań pojedynczych),
- styl (jednorodny, należy unikać języka potocznego, gwary, wulgaryzmów – dopuszczalne jedynie w dialogach),
- ortografię,
- interpunkcję.

Uwaga, o tym nie można zapomnieć!

1. W wypowiedzi o charakterze twórczym, czyli w opowiadaniu, będziesz oceniany również za elementy twórcze, takie jak: umieszczenie **czasu akcji, miejsca akcji, nagłych zwrotów akcji, punktu kulminacyjnego** (moment, w którym napięcie wzrasta najbardziej), **opisów miejsc, przeżyć, postaci, charakterystyki bohaterów, dialogów, monologów, retrospekcji** (wspomnień), doceniane będzie **zamknięcie tekstu puentą** (efekownym, celnym zdaniem podsumowującym całość).
2. Powinieneś zwrócić uwagę również na to, by lekturę obowiązkową przywołać w sposób ciekawy i twórczy – **nie wystarczy pobieżne przypomnienie imienia bohatera czy jakiegoś faktu**. Możesz np. w retrospekcji, dialogu czy monologu nawiązać do jakichś dawnych wydarzeń, przeżyć z życia postaci, poprzez opis wyglądu bohatera ujawnić, że dogłębnie znasz lekturę.
3. W wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym, czyli w rozprawce, będziesz oceniany za elementy retoryczne: **to, czy twoja argumentacja jest wnikliwa, czy dobierasz przykłady do argumentów, porządkujesz argumenty**.
Musisz umieć rozróżniać **tezę** (twierdzenie ogólne), **argumenty** (twierdzenia szczegółowe) od **przykładów** (ilustracja poszczególnych twierdzeń przykładami z tekstów).
teza → argument → przykład

Uczniowie bardzo często tracą punkty za język, ortografię, interpunkcję. Niewystarczająco pracują również nad wzbogaceniem wypracowania o elementy twórcze i retoryczne (to te opisane w ramce powyżej – zapamiętaj je!). Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 wyrazów. Wypracowanie musi dowodzić, że dobrze znasz wybraną lekturę obowiązkową.

Jakie zadania mogą pojawić się w teście?

Test to zadania ułożone **na ogół do dwóch tekstów**: literackiego i nieliterackiego (publicystycznego lub popularnonaukowego) oraz **elementów graficznych** (rysunki, plakat).

Będą **zadania zamknięte** (wybór spośród podanych odpowiedzi A, B, C, D) oraz **otwarte**, w tym zadania z luką, wymagające krótkiej lub dłuższej, nawet kilkuzdaniowej wypowiedzi (np. pismo użytkowe – ogłoszenie, zaproszenie). Najczęściej pojawiają się tzw. zadania na dobieranie typu: „Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D”. Możesz być pytany np. o zagadnienia gramatyczne (funkcja części mowy w zdaniu, typ orzeczenia), proszony o elementy streszczenia tekstów (temat tekstu, wnioski z niego płynące).

Ile punktów maksymalnie uzyskasz?

Za rozwiązanie zadań można uzyskać 45 punktów. W części I arkusza (ok. 20 zadań opartych na dwóch tekstach) możesz zdobyć 25 punktów, w tym ok. 50% za zadania otwarte). Za wypracowanie maksymalnie otrzymasz 20 punktów.

UWAGA!

- Więcej arkuszy zgodnych z wytycznymi na dany rok szkolny znajdziesz w bieżących numerach czasopisma „Victor”.
- Dokładne wytyczne dotyczące zagadnień i umiejętności niezbędnych do egzaminu znajdziesz na stronie CKE w zakładce Informatory.

„Opowieść wigilijna”

Jaki morał płynie z historii o londyńskim skąpcu?

O autorze

Charles Dickens (1812–1870) – angielski pisarz, autor m.in. powieści „Klub Pickwick”, „Oliver Twist”, „David Copperfield”. Pisanie pomogło mu podzwignąć się z biedy. Znał dobrze sytuację ubogich rodzin i opisywał ją w swoich tekstach. Jego ojciec był nawet więziony za długi, a młody pisarz był zmuszony do pracy w fabryce już w wieku 12 lat.

Budowa utworu

„Opowieść wigilijna” zbudowana jest z pięciu strofek. Każda z nich tworzy zamkniętą całość.

W strofke pierwszej następuje przedstawienie głównego bohatera, bohaterów drugoplanowych oraz ich wzajemnych relacji. Określone zostają czas i miejsce akcji. Tu też ma miejsce zawiązanie akcji – wieczorem Scrooge’a odwiedza duch dawnego współpracownika.

W strofkach drugiej, trzeciej i czwartej następuje rozwój akcji. Do Scrooge’a przybywają kolejne duchy, napięcie rośnie. Punkt kulminacyjny to chwila, gdy milczący złowrogi duch pokazuje głównemu bohaterowi jego własny grób.

Piąta strofka przynosi rozwiązanie akcji. W starym skąpcu następuje przemiana, której efekty możemy zaobserwować. Narrator krótko przedstawia dalsze życie Scrooge’a.

Płaszczyzny realistyczna i fantastyczna przeplatają się przez cały utwór.

CZAS AKCJI:

XIX wiek, Wigilia i Boże Narodzenie (duchy przenoszą bohatera także w czasy dzieciństwa).

MIEJSCE AKCJI:

Londyn (duchy przenoszą bohatera także w inne miejsca poza miasto).

GATUNEK LITERACKI:

Opowiadanie. Utwór ma też cechy przypowieści i gawędy.

Kto jest kim w „Opowieści wigilijnej”?

Ebenezer Scrooge – samotny londyński właściciel. Tak skąpy i niezwracający uwagi na stosunki międzyludzkie, że po śmierci współpracownika dalej pracował. Był jedynym żałobnikiem na jego pogrzebie, a jego śmierć... uczcił dobrym interesem. Narzeczona zostawiła Scrooge’a, bo skupiał się wyłącznie na wartościach materialnych. Zapomniał o zmarłej ukochanej siostrze i nie utrzymywał kontaktów z jej jedynym synem. Swojemu pracownikowi nie pozwolił ogrzewać pokoju w kantorze. Płacił mu niską pensję. Nie oświetlał własnego domu, poruszał się po nim z jedną świecą. Kazał odpracowywać Boże Narodzenie. Świątowanie uważał za stratę czasu i pieniędzy. Nie uznawał działalności dobroczynnej. Był bezwzględny wobec ludzi, którym pożyczał pieniądze. Nie ożenił się. Nie miał przyjaciół. Jego jedynym przyjacielem był Marley – współpracownik, który zmarł przed rozpoczęciem akcji. Scrooge przechodzi przemianę po pojawieniu się duchów. Staje się człowiekiem hojnym, radosnym, skłonnym do spełniania dobrych uczynków na rzecz innych, przejętym losem pracownika oraz jego rodziny i własnych krewnych. Chętnie świętuje Boże Narodzenie, którego kiedyś nie znoślił.

Bob Cratchit – ojciec wielodzietnej rodziny, kancelista. Pracownik Scrooge’a. Tak biedny, że nie ma nawet palta (zimą owijają się szale). Jest optymistą mimo choroby syna oraz ciężkiej i źle opłacanej pracy u szefa skąpca i zrzędy. Umie cieszyć się życiem, świętami, śniegiem i różnymi drobiazgami, a przede wszystkim rodziną, którą bardzo kocha. Szczególnie poświęca się dla chorego syna, którego nosi na rękach, np. do kościoła. Życzliwy światu. Modli się nawet za swojego złego pracodawcę. W takim duchu wychowuje dzieci, które są pracowite (Marta już pracuje,

Ważne!

CZEGO UCZY NAS UTWÓR?

- Warto obchodzić Boże Narodzenie.
- Święta są po to, by świętować, nie pracować.
- Należy pomagać innym ludziom. Warto być dla nich życzliwym oraz dzielić się majątkiem, a nie skupiać się jedynie na sobie i gromadzeniu dóbr materialnych.
- Tylko pomoc innym i miłość dają szczęście i radość.
- Pieniądze szczęścia nie dają.
- Rodzina, przyjaźń i miłość są bardzo ważne.
- Praca to nie wszystko.
- Warto mieć na uwadze inne wartości, nie tylko bogactwo, i kształtować swoje postępowanie z myślą o karze i nagrodzie w zaświatach.
- Nawet wielki grzesznik może zmienić swoje postępowanie i tak jak Scrooge stać się dobrym człowiekiem.
- Zawsze jest pora na to, by się zmienić.
- Na przemianę człowieka nigdy nie jest za późno.

Duchy odwiedzające Scrooge'a

Duch Marleya

- ciągnie za sobą łańcuch, który symbolizuje, że był złym człowiekiem
- przestrzega Scrooge'a
- zapowiada przyjście kolejnych duchów

Duch Dawnego Bożego Narodzenia

- smutne dzieciństwo (samotna Wigilia w szkole), wspomnienie młodszej siostry Fan
- podróż do sklepu pana Fezzwiga
- wspomnienie narzeczonej i rozstania z nią, obserwacja szczęśliwej rodziny Belli

Duch Tegorocznych Świąt Bożego Narodzenia

- wieczerza u Cratchitów
- Wigilia górników, marynarzy i latarników
- radosny wieczór u siostrzeńca Freda i jego żony

Duch Przyszłorocznych Świąt Bożego Narodzenia

- wizja samotnej śmierci (rozmowa graczy giełdowych o śmierci pewnego przedsiębiorcy)
- żałoba u Cratchitów po śmierci Małego Tima
- wizyta na cmentarzu po pogrzebie Scrooge'a

Piotr szuka pracy). Członkowie rodziny Boba znajdują radość w przebywaniu razem i drobiazgach. Nie zazdroszczą innym. Nie są zawistni. Potrafią zaakceptować cierpienie (chory Tim). Wszyscy są pobożni i wiedzą, że trzeba modlić się za innych oraz cieszyć się tym, co się ma. Dzieci Boba pomagają sobie nawzajem, szanują rodziców. Do skromnego posiłku zasiadają jak do uczty, choć porcje nie są wielkie, a biesiadnicy wyglądają bardzo skromnie. Idąc za przykładem mamy, odświeżają i ozdabiają stare ubrania, by poczuć się odświeżeni. Akceptują swój los. Bardzo grzecznie odnoszą się do siebie i rodziców.

Fred – siostrzeniec Ebenezera Scrooge'a. Ma żonę, lubi Boże Narodzenie. Wuj nie akceptuje go z powodu megalomanii, jaki popełnił. On jednak z uporem stara się pozyskać jego względy. Składa mu życzenia i zaprasza do siebie na obiad. Czyni to bezinteresownie, nie licząc na majątek skąpca. Nie okazuje żalu wujowi. Wciąż kieruje się wobec niego dobrą wolą i serdecznością.

Duchy:

- zjawy Marleya,
- Duch Dawnego Bożego Narodzenia,
- Duch Tegorocznych Świąt Bożego Narodzenia,
- Duch Przyszłorocznych Świąt Bożego Narodzenia.

Postaci epizodyczne:

- pan Fezzwig i jego żona,
- goście Freda,
- chłopiec, który kupuje indyka dla rodziny Cratchitów,
- pan z towarzystwa dobroczynnego.

phot. domena publiczna/Wikimedia Commons

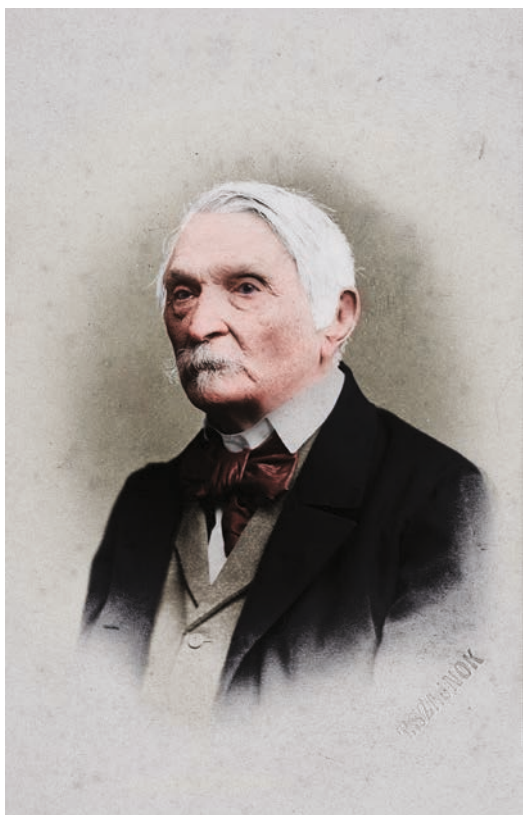
Charles Dickens

Skojarz z innymi lekturami!

- **„Zemsta” Aleksandra Fredry** – chciwość wpływa na aranżowanie małżeństw i omal nie doprowadza do tragedii.
- **„Dziady” cz. II Adama Mickiewicza** – postaci duchów, kara po śmierci za złe czyny.
- **„Balladyna” Juliusza Słowackiego** – kara za złe czyny dokonane za życia.
- **„Dziewczynka z zapalnikami” Hansa Christiana Andersena** – bieda dzieci, miasto w okresie świątecznym (dokładnie noworocznym).

„Zemsta”

Ta lektura przede wszystkim bawi. Występują w niej kontrastowi bohaterowie, których łatwo scharakteryzować.

O autorze

Aleksander Fredro (1793–1876) – komediopisarz, pamiętnikarz, poeta. Uważany za najwybitniejszego komediopisarza w historii literatury polskiej.

CZAS I MIEJSCE AKCJI:

Akcja „Zemsty” toczy się najprawdopodobniej pod koniec XVIII wieku lub na początku XIX wieku – świadczy o tym wypowiedź Cześnika, wspomnienie konfederacji barskiej (1768–1772), akt IV, scena I. Miejscem akcji jest zamek szlachecki.

GATUNEK LITERACKI:

Komedia. (Utwór powstał w romantyzmie, Fredrze zarzucano błahość tematyki, niedopuszczalną w czasach rozbiorów lekkość utworów.)

Portret Aleksandra Fredry

WAŻNE!

„Zemsta” jest komedią, czyli...

1. Występują w niej trzy rodzaje komizmu:
 - komizm sytuacji – akcja komedii obfituje w wydarzenia zabawne, pobudzające widza do śmiechu. Przykład – bitwa o mur, dyktowanie listu Dyndalskiemu, wizyta Papkina u Rejenta.
 - komizm postaci (charakterów) – przede wszystkim Papkin, to postać zbudowana na zasadzie kontrastu, inne jest jego wyobrażenie o sobie, a zupełnie inne rzeczywiste zachowanie. Ale komiczny jest także gwałtowny Cześnik i jego sługa Dyndalski oraz flegmatyczny Rejent.
 - komizm językowy – przemowy Papkina, docinki Rejenta, a także momenty, w których bohaterowie nie zrozumieli się, np. rozmowa Wacława z Podstoliną (akt II, scena V).
2. To komedia charakterów – główną zasadą skonstruowania utworu Fredry jest kontrast charakterów głównych postaci – Rejenta i Cześnika.
3. Zakończenie jest pomyślne dla bohaterów.
4. W komedii przedstawione są tzw. typy ludzkie. Oznacza to, że dokładnych informacji o Cześniku i Rejencie nie mamy, ale wiemy, że jeden z nich jest gwałtownym zawiadziakiem, a drugi – skrytym, podstępny dorobkiewiczem.
5. Aby akcja była żywa i pobudzała do śmiechu, autor stosuje zabiegi charakterystyczne dla sztuki teatralnej, np. tzw. mówienie na stronie. To sytuacja, kiedy jeden z bohaterów zdradza swoje intencje lub komentuje zachowanie innych postaci, a pozostali bohaterowie tego nie słyszą. Wówczas to widz lepiej orientuje się w sytuacji niż bohaterowie sztuki.

Bohaterowie

Cześnik Maciej Raptusiewicz

- Nazwisko znaczące: raptus – ktoś gwałtowny, porywczy.
- Stary kawaler, stryj i opiekun Klary, nie ma żadnego majątku, zarządza dobrami swej bratanicy.
- Wygląd: postawny i tęgi, energiczny, głośny.
- Niezbyt inteligentny, niewykształcony, ale uważa się za bardzo mądrego. Tak naprawdę nieśmiały w stosunku do kobiet.
- Mściwy, gwałtowny, gadatliwy, skory do walki, którą uważa za najlepszy sposób załatwiania wszelkich sporów. Jednak jego podstęp, by wydać Klarę za Wacława i w ten sposób zemścić się na Rejencie, mu się udaje. I to jest właśnie ta tytułowa zemsta.

Rejent Milczek

- Nazwisko znaczące – milczek, niechętnie rozmawiał.
- Wdowiec, wychowywał jedynego syna Wacława, zamożny.
- Wygląd: chudy, drobny, mówi cicho i wolno.
- Planuje małżeństwo Wacława z Podstoliną – kieruje się tu wyłącznie nienawiścią do Cześnika.
- Sprytny, zawistny, skąpy, uparty, skryty.
- Wykształcony, umiejętnie sfalszował donos do sądu.
- Udaje człowieka pobożnego, choć nie kieruje się zasadami etyki chrześcijańskiej – bezwzględnie wykorzystuje innych, nawet własnego syna.

Klara Raptusiewiczówna

- Bratanica Cześnika, bogata (do czasu małżeństwa jej majątkiem zarządzają stryj i Podstolina).
- Młoda, ładna, trzeźwo patrzy na świat, ma poczucie humoru (doskonale poradziła sobie z Papkinem).

Charakterystyka przedstawicieli szlachty w „Zemście”

„Zemsta” jest komedią, śmieszny widzów i czytelników, ale jednocześnie całkiem na poważnie zwraca uwagę na wady szlachty polskiej takie jak:

- pieniactwo, nadpobudliwość,
- fałszywa pobożność – Rejent,
- życie kosztem innych – Cześnik i Podstolina korzystają z majątku Klary,
- nieustanna chęć wzbogacania się, próba wykorzystywania innych – plany małżeńskie Cześnika i Podstoliny,
- nieliczenie się z uczuciami innych, nawet rodziny – plany Rejenta wobec Wacława,
- samochwalstwo, pycha – Papkin, także Cześnik,
- naśladowanie cudzoziemskich wzorów – Papkin.

- Kieruje się miłością do Wacława, ale nie chce przeciwstawić się woli opiekunów.
- Bez problemu oddaje Podstolinie należne jej od Wacława pieniądze, zyskuje tym samym przychyłność teścia.

Podstolina Hanna Czepierska

- Wdowa po trzech mężach, ukrywa brak majątku, bo chce znaleźć kolejnego małżonka.
- Sprytna, atrakcyjna, lubi być podziwiana przez mężczyzn, nie stroni od romansów, bez problemu łamie dane wcześniej słowo.
- Najważniejsze są dla niej pieniądze, dlatego z łatwością rezygnuje z planów małżeńskich i zadowolona się wypłaconym przez Klarę odszkodowaniem.

Józef Papkin

- Zrujnowany szlachcic, zależny od Cześnika (być może winny mu pieniądze), majątek przegrał w karty i przehulał.
- Tchórz, kłamca, chwalipięta.
- Uwielbia fantazjować, kłamie nawet w oczywistych sprawach.
- Nie jest wcale głupi, ale odcytany, ma ogładę towarzyską.

Wacław Milczek

- Syn Rejenta, studiował w Warszawie (tam rozochał w sobie Podstolinę i nieładnie wobec niej postąpił – podawał się za księcia, a potem uciekł).
- Szczerze kocha Klarę.
- Pragnie nakłonić Cześnika i Rejenta do pojednania, za wszelką cenę chce też uzyskać zgodę na małżeństwo z Klarą.

Uwaga!

Cześnik i Rejent mieli swoje rzeczywiste pierwowzory – historię skłóconych szlachciców, Firleja i Skotnickiego, Fredro znalazł w dokumentach sądowych z XVII wieku. Ruiny zamieszkałego przez nich zamku, który był powodem sporu, można oglądać w Odrzykoniu pod Krosnem.

Wątki fabularne w „Zemście”

- Wątek 1.: główny – spór o mur (konflikt między Cześnikiem i Rejentem)
- Wątek 2.: plany małżeńskie Cześnika
- Wątek 3.: miłość Klary i Wacława
- Wątek 4.: plany małżeńskie Podstoliny
- Wątek 5.: Papkin

Plan wydarzeń

1. Cześnik zwierza się Dyndalskiemu z zamiaru poślubienia Podstoliny.
2. Raptusiewicz powierza Papkinowi misję posłowania do Rejenta i wybadania, czy Podstolina jest zainteresowana małżeństwem.
3. Papkin rozmawia z Podstoliną, uzyskuje informację o jej przychylności dla Cześnika.
4. Maciej Raptusiewicz wysyła Papkina, by przegonił mularzy naprawiających, na polecenie Rejenta, mur graniczny.
5. Potajemne spotkanie Wacława i Klary, odrzucona przez Klarę propozycja potajemnego małżeństwa.
6. Walka o mur graniczny (podczas której Papkin chowa się, a Cześnik i Rejent się kłócą).
7. Papkin bierze jeńca, wbrew własnej woli (Wacław wpasza się do niewoli u Cześnika).
8. Raptusiewicz gani Papkina za tchórzostwo, a ten chwali się męstwem i przedstawia swemu panu jeńca – komisarza Rejenta.
9. Wacław bezskutecznie usiłuje godzić Rejenta z Cześnikiem jako rzekomy komisarz Milczka.
10. Młody Milczek przekupuje Papkina, by pozwolił mu pozostać w domu swego wroga i zdradza Józefowi swoją tożsamość.
11. Wacław i Klara spotykają się w domu Cześnika i chcą pozyskać przychylność Podstoliny, będącej już narzeczoną Macieja.
12. Spotkanie Wacława z Podstoliną:
 - a) Podstolina rozpoznaje w młodzieńcu dawnego adoratora, który nagle zniknął,
 - b) Wacław przyznaje się do kłamstwa (podał się za księcia),
 - c) Podstolina wyznaje, że jest wdową, i nadal uwodzi młodzieńca,
 - d) Wacław nie zdradza dawnej ukochanej sprawy, z którą przyszedł, i okazuje jej brak zainteresowania,
 - e) Podstolina zarzuca młodzianowi zdradę.
13. Klara bierze konfidencję Wacława i Podstoliny za znak jej przychylności.
14. Papkin wyznaje miłość Klarze.
15. Dziewczyna żąda wypełnienia trzech prób:
 - a) posłuszeństwa („milczeć trzeba sześć miesięcy”),
 - b) wytrwałości (ponad rok o chlebie i wodzie),
 - c) śmiałości (sprowadzenie krokodyla).
16. Wacław płaci Papkinowi za milczenie.
17. Cześnik informuje Józefa o zaręczynach z Podstoliną.
18. Papkin prosi o pozostawienie komisarza Milczka na dworze Raptusiewicza, ale ten nie wyraża na to zgody.
19. Raptusiewicz wysyła Papkina, by wyzwiał Rejenta na pojedynek.
20. Papkin boi się zamordowania przez Milczka.
21. Rejent zmusza mularzy do zaświadczenia na piśmie o tym, że Cześnik ich okaleczył i nastawał na życie sąsiada.
22. Mularze wychodzą od Rejenta bez zapłaty.
23. Rozmowa Rejenta z synem:
 - a) stary Milczek zabrania Wacławowi potajemnych spotkań,
 - b) Rejent ujawnia, że wie o dawnym romansie syna i nakazuje mu poślubienie Podstoliny.
24. Rejent planuje zawarcie układu z Podstoliną na złość Cześnikowi.
25. Papkin u Rejenta:
 - a) głośno odzywa się do gospodarza oraz zarzuca mu podanie zbyt słabego wina,
 - b) Rejent straszy Papkina wyrzuceniem,
 - c) przerażony Papkin przekazuje Milczkowi informację o pojedynku,
 - d) gospodarz i gość rozmawiają o narzeczonej Cześnika, Podstolinie.
26. Podstolina u Rejenta:
 - a) Rejent proponuje Hannie małżeństwo ze swoim synem, Podstolina zgadza się,
 - b) Papkin spotyka Podstolinę u Milczka,
 - c) Józef dowiadyuje się o zamiarze zerwania zaręczyn i usiłuje przekonać Hannę, by tego nie robiła,
 - d) Papkin wyrusza z listem dla Cześnika.
27. Cześnik czyni przygotowania do ślubu, instruując kucharza Perełkę, oraz do pojedynku, wyciągając swoją legendarną szablę.
28. Papkin u Cześnika:
 - a) Raptusiewicz sugeruje żartem, że Józef mógł zostać otruty winem Rejenta,
 - b) Cześnik czyta list od Rejenta, z którego dowiadyuje się o niewierności Podstoliny.
29. Rozmowa Papkina z Dyndalskim na temat ewentualnego otrucia przez Rejenta.
30. Papkin próbuje spisywać testament.
31. Scena dyktowania listu:
 - a) Cześnik dyktuje sfałszowany list Klary do Wacława wzywający go na schadzkę,
 - b) Dyndalski myli się wielokrotnie, wpisując do treści listu m.in. mimowolne wtręty i powiedzonka swego pana („Mociumpanie”),
 - c) Cześnik wyprawia służącą z rzekomym zaproszeniem Klary dla Wacława,
 - d) Papkin zdradza Cześnikowi, że komisarz Rejenta i Wacław to ta sama osoba.
32. Papkin spisuje testament.
33. Wacław zostaje zaskoczony przez Cześnika wyborem: więzienie lub poślubienie Klary albo innej krewnej Cześnika.
34. Rejent przybywa do domu Cześnika i zastaje swojego syna jako pana młodego wychodzącego z kaplicy po ślubie.
35. Rejent żąda wydania mu syna.
36. Klara i Wacław proszą stryja i ojca o błogosławieństwo.
37. Podstolina przyznaje, że nie ma żadnego majątku, żąda od Rejenta wypłaty odszkodowania w wysokości stu tysięcy za ślub z Wacławem, który nie doszedł do skutku.
38. Klara obiecuje zapłacić odszkodowanie.
39. Rejent, pod pozorem zgadzania się na wolę Bożą, godzi się na małżeństwo Wacława i Klary.
40. Papkin uzyskuje zapewnienie Wacława, że nie został otruty.
41. Wszyscy bawią się na weselu.

„Kamienie na szaniec”

Opowieść o bohaterach, którzy żyli i umierali naprawdę. Ich groby można znaleźć na warszawskich Powązkach.

O autorze

Aleksander Kamiński (1903–1978)

– współtwórca Szarych Szeregów, harcerz, działacz konspiracyjny w czasie II wojny światowej, twórca zuchów, działacz ZHP i profesor Uniwersytetu Łódzkiego, w czasach stalinowskich usunięty z ZHP i uczelni, potem przywrócony do pracy, autor książek o Szarych Szeregach.

TYTUŁ

- Został zaczerpnięty z wiersza Juliusza Słowackiego „Testament mój”, w którym padają słowa:
„Lecz zaklinam: niech żywi nie tracą nadziei
I przed narodem niosą oświaty kaganiec;
A kiedy trzeba, na śmierć idą po kolei,
Jak kamienie, przez Boga rzucane na szaniec!”.
(Źródło: www.wolnelektury.pl)
- Fragment tego wiersza zostaje przytoczony w najśłynniejszej scenie książki – scenie śmierci Rudego, który życzy sobie, by Czarny Jaś recytował ten wiersz. Umierający powtarza jego słowa.

CZAS AKCJI:

1939–1943 – śmierć Zośki.

Ważne daty:

30 marca 1943 r. – data śmierci Alka i Rudego (zmarli tego samego dnia).

20 sierpnia 1943 r. – data śmierci Zośki.

MIEJSCE AKCJI:

Przed wszystkim okupowana Warszawa, choć także np. Beskid Śląski, okolice Góry Kalwarii, miejscowości Dębe Wielkie, Celestynów, Czarnocin, Sieczychy i inne.

GATUNEK LITERACKI:

Trudny do określenia, według niektórych jest to **reportaż** (autentyczność, obiektywizm, wierność przekazowi), według innych **powieść na faktach**, **wspomnienia** (opisy życia postaci autentycznych). Niewątpliwie jest to **literatura faktu**.

Historia powstania utworu

Autor, Aleksander Kamiński, uczestniczył w konspiracyjnym życiu Warszawy, był proszony o spisanie wspomnień o bohaterach przez różnych harcerzy ze swojego środowiska. Szczególnym impulsem do tego była brawurowa akcja pod Arsenalem i śmierć odbitego w niej Rudego oraz jej uczestnika, Alka. Materiałem, z którego korzystał autor, był, poza relacjami świadków, pamiętnik spisany przez Zośkę (Tadeusza Zawadzkiego) pt. „Kamienie przez Boga rzucane na szaniec”. Książka miała kilka wersji. Pierwsza z nich pojawiła się w czasie wojny, w 1943 roku, gdy żył jeszcze Zośka (a więc, z oczywistych względów, nie opisano finału jego życia). Nikt nie pamięta, czy Tadeusz Zawadzki widział gotową książkę, raczej nie. Była zakazana przez władze hitlerowskie.

Późniejszą wersję „Kamieni na szaniec” uzupełniono o opis bohaterkiej śmierci Zośki. W pierwszych wersjach książki zmieniono wiele imion, pseudonimów. W czasach stalinowskich również zakazywano opowieści o Szarych Szeregach, a autor był dyskryminowany.

O CZYM JEST TA LEKTURA?

- Wskazuje najważniejsze **wartości w życiu każdego człowieka**: wolność, sprawiedliwość, patriotyzm, walka ze swymi słabościami, wierność idei braterstwa, przestrzeganie zasad. Główni bohaterowie potrafili zachować się zgodnie z wyznawanymi zasadami nawet w obliczu zagrożenia życia.
- Bohaterowie muszą niezwykle szybko dorosnąć do **odpowiedzialności** za własne czyny i za współtowarzyszy. Są wzorami do naśladowania nawet dla współczesnej młodzieży.
- Historia przedstawiona w „Kamieniach na szaniec” stanowi swego rodzaju **testament dla potomnych**, jak mają żyć i czym się kierować. Ukazuje też **wojnę** jako zło.

GŁÓWNI BOHATEROWIE – to przyda się do charakterystyki!

Rudy	Alek	Zośka
		
Jan Bytnar	Aleksy Dawidowski	Tadeusz Zawadzki
Absolwent Gimnazjum im. Stefana Batorego w Warszawie, harcerz z drużyny harcerskiej Buki.		
Rodzina inteligencka w pierwszym pokoleniu, ojciec – syn chłopski, który jako pierwszy z rodziny po- stawił na wykształcenie.	Ojciec był kierownikiem fabryki.	Ojciec – profesor i rektor Politechniki Warszawskiej, także działacz konspiracji.
Rudy, piegowaty, stąd przezwisko.	Wysoki, stąd przezwisko Glizda, dobrze zbudowany, dryblas.	Dziewczęca uroda, wysportowany.
Wybitny uczeń, zdolności do przedmiotów ścisłych, wszech- stronny; nie umiał tańczyć, potem pierwszy tancerz; zdolności kuli- narne.	Uśmiechnięty, wysportowany, miłośnik kina.	Bardzo związany z matką, poma- gał jej i nie chciał jej denerwować, związany także z ojcem i siostrą, nieśmiały, ale cieszący się ogrom- nym autorytetem.
Wytrwały, ambitny, chętny do pra- cy nad sobą, np. wyzbył się nie- praktyczności, nauczył się tańczyć i gotować.	Nauczył się panować nad sobą, zachowywał zimną krew, nie dbał o siebie, tylko o innych.	Dobrze zorganizowany, miał zdol- ności przywódcze.
Odważny, wręcz brawurowy w ak- cjach, wytrzymały, lojalny, wierny, bohaterski – nie chciał wydać kole- gów w czasie okrutnego śledztwa. Patriota – służył ojczyźnie w czasie wojny i oddał za nią życie, był gotów jej służyć w czasie pokoju. Był wrażliwy, chętnie dyskutował z Zośką na tematy filozoficzne. Przed śmiercią poprosił o recytację wiersza Juliusza Słowackiego i po- wtórzył jedną ze strof.	Wierny w miłości – bardzo kochał swoją narzeczoną Basię, prowadził z nią wzruszającą korespondencję. Oddany w przyjaźni, zginął podczas powrotu z akcji pod Arsenalem, podczas której odbijano jego przy- jaciela – Rudego. Odpowiedzialny, świetny dowódca – nawet ranny nie przestał czuć się odpowiedzialny za grupę i nadal nią dowodził, dbał o podkomendnych, zachował zim- ną krew, nawet gdy umierał, myślał o Rudym. Patriota – uczestniczył w wielu akcjach sabotażowych i dywersyjnych, odważny, niekiedy brawurowy.	Prawdziwy przyjaciel – towarzyszył Rudemu w ostatnich chwilach, nie odstępował na krok od jego łóżka, nie potrafił pogodzić się z jego śmiercią, ulgę przyniosło mu dopiero spisanie wspomnień. Bohaterski, patriota – uczestniczył w wielu akcjach, zginął za ojczyznę.

INNI BOHATEROWIE

- Leszek Domański – Zeus** – profesor Gimnazjum im. Stefana Batorego, nauczyciel geografii.
- Anoda (Jan Rodowicz)** – uczestnik akcji pod Arsenalem.
- Orsza** – komendant warszawskiej chorągwi Szarych Szeregów, dla bezpieczeństwa, jako mniej zaangażowany, dowodził akcją pod Arsenalem (choć przeprowadzał ją oddział Zośki).
- Słoń** – brał udział w akcji pod Arsenalem, zaciął mu się stén.
- Wesoły** – przynosił wiadomości od gestapowców z Szucha, robił tam wywiad dla konspiratorów, dzięki temu można było m.in. odbić Rudego, oficjalnie był dostawcą słodyczy Wedla na Szucha.
- Heniek** – kolega Rudego z konspiracji, aresztowany przed nim przez gestapo, widział skatowanego Rudego w trakcie śledztwa.
- Czarny Jaś** – recytował pamiętny wiersz Słowackiego na prośbę umierającego Rudego.
- Basia (Barbara Sapińska)** – dziewczyna Alka, przez pewien czas po brawurowej akcji Alek ukrywał się w majątku jej rodziny pod Górą Kalwarią.
- Hania** – siostra Alka.

Plan wydarzeń

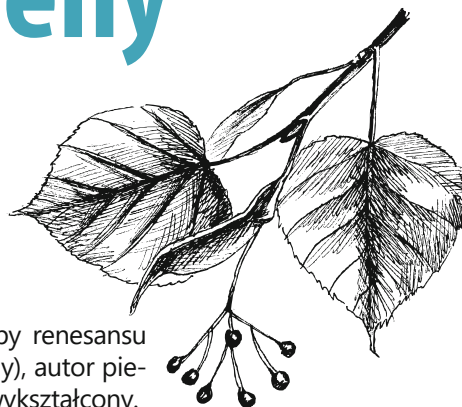
1. Bohaterowie w Gimnazjum im. Stefana Batorego – przyjaźń, doskonalenie umysłów i charakterów, bliskie relacje z młodym nauczycielem geografii i wychowawcą, Zeusem.
2. Czerwcowy wyjazd w Beskid Śląski.
3. Szok związany z wybuchem wojny i wymarsz Buków.
4. Bezsensowne błąkanie się po kraju.
 - a) Jedyna sensowna akcja – pomoc rannym pasażerom pociągu w okolicy miejscowości Dębe Wielkie.
 - b) Szok w związku z przegraną i napadem ZSRR na Polskę.
 - c) Powrót do Warszawy i próby przystosowania się do życia w okupowanej stolicy.
5. Mały Sabotaż:
 - a) akcje z organizacją PLAN (powielanie pisma „Polska Ludowa”, naklejanie naklejek propagandowych, wpuszczanie gazu do restauracji, np. Adrii),
 - b) wstąpienie Buków do Małego Sabotażu, części organizacji Wawer,
 - c) pomoc finansowa rodzicom (prace szklarskie, korepetycje – Rudy, Alek – riksarz i drwal, Zośka – produkcja marmolady),
 - d) samokształcenie, nauka w szkole Wawelberga,
 - e) wyspa PLAN-u, aresztowania,
 - f) akcje Małego Sabotażu: zrywanie flag, pisanie haseł „Polska zwycięży”,
 - g) aresztowanie Jacka Tabęckiego i jego śmierć w Oświęcimiu – wstrząs dla kolegów,
 - h) odsłonięcie tablicy na pomniku Mikołaja Kopernika zastąpionej niemieckim napisem „Mikołajowi Kopernikowi – Rodacy” (wyczyn Alka),
 - i) przymusowe zniknięcie Alka z Warszawy i ukrywanie się w majątku pod Górą Kalwarią.
6. Dywersja:
 - a) wysadzenie niemieckiego pociągu w sylwestrową noc – Rudy i Zośka,
 - b) Alek i Rudy niezależnie uciekają z łapanek,
 - c) wątpliwości Alka związane z zabijaniem,
 - d) Rudy ranny w czasie jednej z akcji.
7. Aresztowanie Rudego (wraz z ojcem).
8. Okrutne śledztwo i bohaterska postawa Bytnara (który nie wydał nikogo).
9. Walka przyjaciół o zgodę konspiracyjnych dowódców na akcję odbicia Rudego; wątpliwości przełożonych.
10. Cofnięta zgoda na akcję.
11. Akcja pod Arsenalem – uwolnienie więźniów i Rudego.
12. Alek ranny podczas odwrotu.
13. Próby leczenia Alka – operacja i inne starania bez efektu.
14. Cierpienia i szczęście skatowanego Rudego umierającego wśród przyjaciół, rozmowy z Zośką.
15. Recytacja „Testamentu mojego” na prośbę konającego.
16. Śmierć Rudego.
17. Śmierć Alka (tego samego dnia).
18. Likwidacja Niemców odpowiedzialnych za skatowanie Rudego – Schultza i Langego.
19. Załamanie Zośki.
20. Wyjazd i spisanie wspomnień o przyjacielu.
21. Powrót Zośki do Warszawy.
22. Odznaczenie bohaterów i nabożeństwo za Alka i Rudego.
23. Akcja pod Celestynowem dowodzona przez Zośkę – odbicie więźniów.
24. Akcja pod Czarnocinem.
25. Akcja pod Sieczychami, śmierć Zośki.

Okładka pierwszego wydania „Kamieni na szaniec”, 1943 r.

Fraszki, treny

Fraszki nas bawią, a treny skłaniają do zadumy.
Twórczość Kochanowskiego jest różnorodna.

O autorze

Jan Kochanowski (1530–1584) – najśłynniejszy polski poeta doby renesansu (odrodzenia), twórca polskiego języka poetyckiego (wiersz sylabiczny), autor pieśni, fraszek, trenów i tragedii „Odprawa posłów greckich”. Świetnie wykształcony.

„Na lipę”

- Typowy dla fraszki tytuł – zwykle mają konstrukcję „na...”, „do...”. „Na lipę” znaczy po prostu „o lipie”.
- Nietypowy dla fraszki **podmiot liryczny** (osoba mówiąca w wierszu) – jest nim drzewo zwracające się do „ty” lirycznego – „gościa”: „Gościu, siądź pod mym liściem”. To **metafora**, w domyśle: „pod liśćmi”. Ten typ przenośni to metonimia, czyli zamiennia („część zamiast całości” – *pars pro toto*).
- Lipa zaprasza przybysza, by odpoczął w jej cieniu od skwaru, by posłuchał śpiewu ptaków. **Upersonifikowana** lipa (która mówi) opisuje też pszczoły, które zbierają na niej miód, trafiający potem na pańskie stoły. Zachwala też inne swoje zalety: można drzemać w jej cieniu, jest warta tyle samo co drzewa owocowe, choć nie rodzi jabłek.
- We fraszce występuje **nawiązanie mitologiczne**: „lecz mię pan tak kładzie jako szczep napłodniejszy w hesperskim sadzie” – to aluzja do ogrodu Hesperyd, które według mitologii greckiej strzegły cennych jabłek w ogrodzie bogini Hery.
- Lipa wydaje się częścią wiejskiej **arkadii** i nawiązuje do stworzonego przez Kochanowskiego wzorca ideału życia szlachcica ziemianina, obecnego też w innych fraszkach czy pieśniach (człowiek taki żył na łonie natury i cieszył się zdrowiem, bliskością przyrody, rodziny, czystym sumieniem, radościami biesiady, nie pragnął bogactw).
- We fraszce jest wiele **epitetów** opisujących wygląd natury i wrażenia zmysłowe („wonnego kwiatu”, „pracowite pszczoły”, „proste promienie”, „chłodne wiatry”, „rozstrzelane cienie”, „słodki sen”, „cichym szeptem”).
- Żartobliwie przywołany „pan” to poeta (w domyśle Kochanowski), który ceni lipę na równi z mitologicznymi drzewami owocowymi.
- Czarnoleskie drzewo stało się symbolem poezji – pojawia się w wielu utworach późniejszych epok.

„Na dom w Czarnolesie”

- Fraszka-modlitwa. **Podmiot liryczny** (obecny bezpośrednio w tekście poprzez pierwszoosobowe formy czasowników: „mieszkam”, i zaimki: „ja”, „moja praca”) zwraca się do Boga (**apostrofa** „Panie”) i prosi go o błogosławieństwo.
- W utworze pojawia się **kontrast** pomiędzy życiem bogaczy w pałacach pełnych przepychu („inny niechaj pałace marmurowe mają/ I szczerem złotogłowem ściany obijają”) a prostym, wiejskim życiem na łonie natury, w rodzinnym domu („niechaj mieszkam w tym gniaździe ojczystym”).
- Poeta prosi Boga o zdrowie i czyste sumienie, dostatek pożywienia i ludzką życzliwość, dobre obyczaje i godną starość.
- Taki program życia nawiązuje do starożytnej **filozofii epikurejskiej** (związanej z radościami i przyjemnościami życia) i **stoickiej** (w której najwyższą wartością była cnota), jak również do **wartości chrześcijańskich**.
- W utworze występuje znana **metafora – symbol domu** – rodzinnego gniazda, swojskiego i bezpiecznego.

Inne ważne fraszki

- **„Na zdrowie”** – fraszka z apostrofą do zdrowia „ślachetne zdrowie”. Padają w niej charakterystyczne zdania o tym, że nic nie jest ważniejsze od zdrowia i że człowiek docenia je dopiero, gdy je straci.

- **„O żywocie ludzkim”** – filozoficzna fraszka o tym, że wszystko przemija, a życie przypomina przedstawienie teatralne i wszyscy kiedyś opuścimy scenę naszego życia, świata (porównanie „wemkną nas w mieszek jako czynią łątkom”, czyli

włożą nas do worka jak lalki, kukielki, marionetki używane podczas przedstawienia). **Motyw theatrum mundi – teatru świata** (życie jest jak teatr, motyw znany również z Szekspira, szerzej będziecie omawiać go w szkole ponadpodstawowej).